

Traumatudatos nőgyógyászati szakrendelés létrehozása és működtetése

(Készítette: Gerencsér Tamás,
Szakmai Fejlesztési és Módszertani Iroda)

A BMSZK kizárólag nőket fogadó éjjeli menedékhelyein, valamint az egyéneket és párokat is fogadó egyéb szállásain egy-egy éjszaka átlagosan 800 nő éjszakázik – minden harmadik lakónk nő. Ezzel összefüggésben az elmúlt években különös hangsúlyt fektetettünk arra, hogy szolgáltatásaink hatékonyabban reagáljanak a hajléktalan élethelyzetben élő nők speciális szükségleteire. Ezért igyekeztünk válaszokat találni olyan, jellemzően a női ügyfeleink esetében beazonosított igényekre, mint a gyermekekkel való kapcsolattartás támogatása, a párkapcsolati erőszak megelőzése, és a nők biztonságának megteremtése, illetve a bántalmazást elszenvedett nők felépülésének segítése. Egy másik terület, amelynek fejlesztését célul tűztük ki, a nők egészségvédelméhez kapcsolódik. Több programunknak voltak meghatározó elemei az intim higiéniai termékek biztosítása, a várandós nők támogatása, a fogamzásgátló eszközökhöz való hozzáférés megkönnyítése, illetve a nőgyógyászati kezelésekre való eljutás segítése is.

A még 2018-ban elvégzett, 300 fő megkérdezésével készült női szükségletfelmérésünk eredményei szerint a kérdést megelőző két évben csak minden harmadik nő járt nőgyógyásznál. A szociális munkásainkkal folytatott beszélgetésekből szerzett információk alapján, a korábbi rossz tapasztalataik miatt sokan félnek az egészségügyi szolgáltatások igénybevételétől, emellett az intim vizsgálati helyzet, megerősítve a sokak által korábban megtapasztalt traumákkal, ugyancsak megnehezíti számukra a nőgyógyászati rendelek igénybevételét. Ezekre az ismeretekre támaszkodva, 2021. évben több civil szervezet összefogásával, cégek és magánszemélyek támogatásával vette kezdetét a hajléktalan élethelyzetű nők számára szolgáltatásokat nyújtó nőgyógyászati szakrendelésünk kialakítása. A szükséges források egy részét a Hajléktalanokért Közalapítvány pályázatán nyert támogatás, míg a rendelő kialakításához kapcsolódó felújítási munkálatok költségeit és az első féléves működés tervezett költségeinek fedezetét, a Budapest Bike Maffia adománygyűjtő kampányából befolyó támogatások biztosították.

A rendelőnek a Dózsa Női Éjjeli Menedékhely egy olyan részlege ad otthont, amelyet már eredetileg is járóbeteg-ellátásra hoztak létre, azonban ilyen funkcióval már évek óta nem

üzemelt. A felújítási munkálatok 2022. februárjában kezdődtek el, és ennek keretében kialakításra került egy modern rendelőhelyiség, egy női zuhanyzó és mosdó, valamint a váróhelyiség. A rendeléshez szükséges technikai és személyi háttér megteremtését, valamint a szakmai program kidolgozását a BMSZKI vállalta magára. Ehhez kapcsolódóan szerződéseket kötöttünk a citológiai és mikrobiológiai laborháttér biztosítását végző egészségügyi szolgáltatókkal, megteremtettük az egészségügyi hulladék gyűjtéséhez és elszállíttatásához szükséges feltételeket, és beszereztük azokat az orvosi diagnosztikai eszközöket és kellékeket, amelyek a nőgyógyászati vizsgálatok elvégzéséhez szükségesek. A rendelés kialakításához kapcsolódó széleskörű társadalmi összefogásnak köszönhetően, adományként jutottunk hozzá a váró és rendelő berendezési tárgyainak egy részéhez, az ultrahang készülékhez, illetve a szakmai program kidolgozásában is közreműködő egyik partnerünk, a Józan Babák Egyesület bocsájtotta rendelkezésünkre a nőgyógyászati vizsgálóágyat.

A szakmai program kidolgozása során igyekeztünk hangsúlyt fektetni arra, hogy egy olyan működésmódot alakítsunk ki, amely érzékenyen reagál a hajléktalan élethelyzetben élő nők tapasztalataira és az életútjuk során szerzett traumákra is. A hajléktalanságot megtapasztalt nők között nagyon magas azok aránya, akik nők elleni erőszakot, intézményekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos akadályokat, előítéletet és elutasítottságot, valamint a saját életük feletti kontroll érzetének elvesztését tapasztalták és tapasztalják meg. Ezek miatt tartjuk fontosnak azokat a lépéseket, amelyeket a hozzáférés megteremtése és megkönnyítése érdekében tettünk meg már a rendelés elindulása előtt.

Azért, hogy az esetkezelésben részesített nők támogatása során a segítő beszélgetésekben megjelenhessenek olyan témák, amelyek a női életúthoz és intim egészséghez kapcsolódnak, az EMMA Egyesület szakértelmére támaszkodva kidolgozásra, majd megvalósításra került egy 3 blokkból álló képzés, amelyre minden olyan intézményünkből, ahol nők számára nyújtunk szolgáltatásokat, delegáltunk résztvevőket. Ennek keretében a segítők olyan eszközöket és készségeket sajátíthattak el, amelyek támogatják a női pszichoszexuális fejlődéshez, szüléshez, menopauzához kapcsolódó testi, lelki folyamatok megélése során felmerülő kérdésekről és nehézségekről való beszélgetések kialakítását. A képzés elvégzésével ahhoz szerettünk volna közelebb jutni, hogy ügyfeleink számára minden szolgáltatásunkban elérhető legyen olyan szakember, aki kompetens segítőként fellépve megsegítheti a nőgyógyászati rendelésre való eljuttatásukat is.

Emellett a rendelő stábjának tagjai is felkészítéssel vettek részt, melyet egy olyan mentálhigiénés szakember tartott számukra, aki korábban ilyen jellegű képzéseket tartott

szülészeti ellátásokban közreműködő orvosok, szülésznők és nővérek számára. A rendelő stábjának tagjai egy szülész-nőgyógyász szakorvos, egy egészségügyi asszisztens és két szociális munkás volt. A képzés során tanultak az erőszak és bántalmazás kapcsán kialakuló traumák testi és lelki hatásairól, azokról a megközelítésekről és elvekről, amelyeket a traumatizált nőkkel való kapcsolatfelvétel és együttműködés során alkalmazhatnak, illetve közösen gondolták végig azokat a vizsgálati szituáció megkönnyítéséhez kapcsolódó lépéseket, amelyekkel a rendelésre érkező nők szorongásai és félelmei csökkenthetők, és amelyekkel biztosíthatják, hogy a vizsgálatra érkező nők a folyamat egésze során megtarthassák az autonómia és kontroll érzését.

A hozzáférés megkönnyítése érdekében az intézményeinkben élő nők számára is szerveztünk csoportokat azzal a céllal, hogy az információhiányból, korábbi rossz tapasztalatokból származó akadályozó tényezőket csökkentsük. A csoportokat a rendelőben asszisztensként dolgozó, szülésznő és dula végzettségű szakember tartotta meg. Ezek során barátságos, egymás meghallgatását, támogatását előtérbe helyező keretek között, ugyancsak az intim egészséghez és női életúthoz kapcsolódó témákat beszéltek át, ezzel is elősegítve, hogy az ügyfelek hozzájussanak a megfelelő információkhoz, illetve a személyes találkozást követően csökkenjenek azon szorongásaik, amelyek a nőgyógyászati vizsgálatok igénybevételét megnehezítik számukra.

A rendelés elindítására a működési engedély megszerzését követően, 2022. októberében került sor.

A vizsgálatokra előjegyzéssel lehet bekerülni. Az előjegyzésre szolgáló online felülethez a BMSZKI szociális munkatársainak közvetlen hozzáférése van, azon nők pedig, akik nem kívánják igénybe venni a velük kapcsolatban lévő szociális munkások segítségét, vagy más szolgáltatók ügyfelei, a rendelési időben telefonon kérhetik előjegyzésüket.

Az általunk megvalósított traumatizált működés egyik alapvető eleme, hogy a rendelés biztosításában részt vevők mindannyian nők, illetve a rendelési időben a rendelő területére csak nők léphetnek be. Emellett szociális munkás folyamatos jelenlétével igyekszünk megteremteni az ügyfelek biztonságérzetét. Ők engedik be az érkezőket, felkészítik őket arra, hogy mi vár rájuk a rendelésen, illetve megkönnyítik a várakozás idejét.

A váró berendezése során is igyekeztünk hangsúlyt fektetni a barátságos környezet kialakítására. A rendelésre várakozóknak vagy azon már átesett ügyfeleknek meleg teát kínálunk, illetve a szociális munkás igyekszik megsegíteni a kapcsolatteremtést az együtt lévő

emberek között. A bútorok elhelyezése sem olyan, mint egy szokásos váróteremben, az itt jelenlévő nők egy-egy dohányzóasztalt ülnek körbe, miközben beszélgethetnek és teát ihatnak. A bensőséges hangulat megteremtését szolgálja továbbá, hogy önkéntes felajánlás keretében egy dekorátor szakember, Molnár Dorina, falfestéssel látta el a várót, valamint a bejárat folyosót, ahova a női princípiumokat és életörömet kihangsúlyozó festményt is készített.

A nőgyógyászati vizsgálatok keretében minden ügyfélnek felajánljuk a rákszűrést, szükség esetén a HPV szűrést. A panaszok kivizsgálása kapcsán történhet kenetvétel és mikrobiológiai labordiagnosztika kérése, valamint beutalás további szakellátást igénylő problémák esetén. Emellett a rendelőben el tudjuk végezni spirál felhelyezését, de van gyógyszerfelírás is. A panaszok kezeléséhez szükséges készítmények, esemény utáni tabletták, fogamzásgátló megvásárlásához támogatást tudunk nyújtani, a BMSZKI korábban is futó gyógyszer- ingyenesítési programjaiban kialakított keretek alapján.

Egy rendelési napon maximum 12 ügyfelet tudunk fogadni, mivel a vizsgálatokra és az azt követő orvos és páciens közötti konzultációra együttesen 30 percet szánunk.

Amennyiben további kezelésekre, vagy esetleg műtéti beavatkozásra van szükség, az egészségügyi személyzet felajánlja az ügyfeleknek a rendelésen részt vevő szociális munkás közreműködését a további betegút támogatásához. A máshol elvégezhető műtétek, kezelések elérését segíti az is, hogy a BMSZKI alap- és járóbeteg szakellátásért felelős vezető főorvosa felvette a kapcsolatot a 8. és 13. kerületi nőgyógyászati szakrendelőkkal, hogy a szakorvosunk által kiállított diagnózis alapján, újabb vizsgálat elvégzése nélkül állítsanak ki beutalót, ha kórházi műtetre van szükség.

Végül röviden a program eddigi eredményeiről: a tavalyi évben megvalósított 6 rendelési napon összesen 58 előjegyzett időpont lefoglalása történt meg. Az előjegyzésbe került nők közül a vizsgálatokon 36 fő jelent meg, akik közül 5 fő kontroll vizsgálatát is elvégeztük már 2022-ben. Emellett pedig 3 fő esetében volt szükség arra, hogy a szociális munkások támogatást nyújtsanak kórházi kezelésekhöz való hozzáférésben.